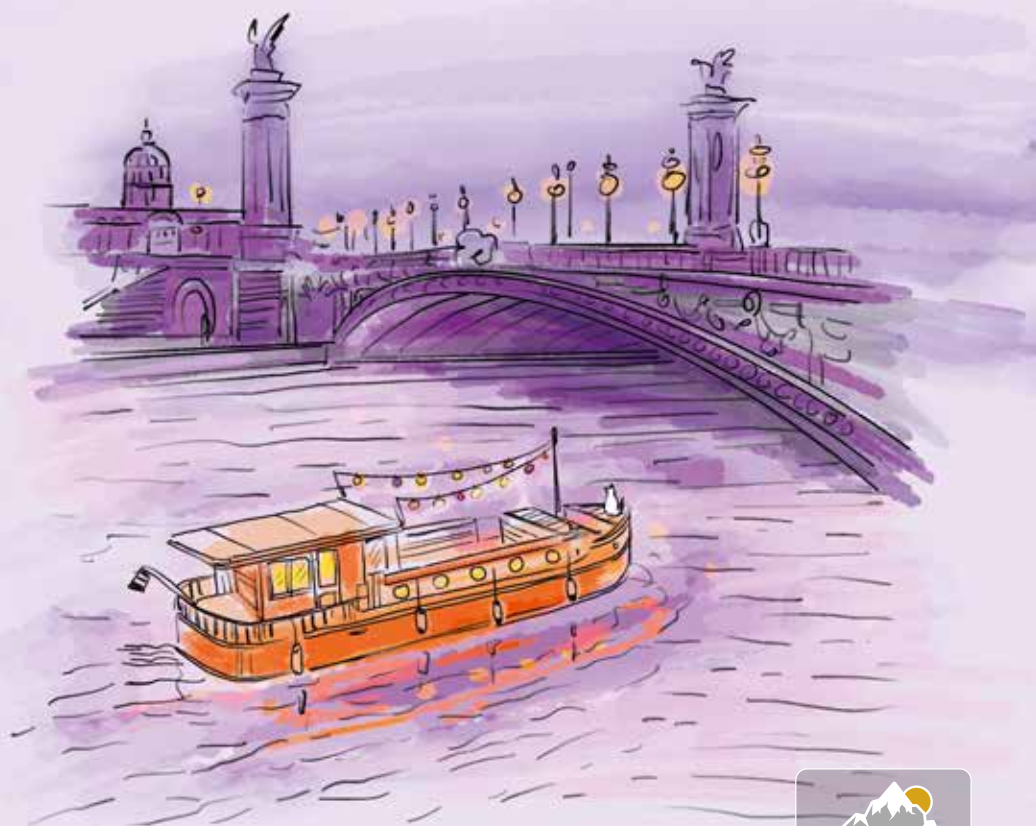

NINA GEORGE
MONSIEUR PERDU
könyves HAJÓJA

Négy év telt el azóta, hogy a könyvkereskedő Jean Perdu elhagyta könyves hajója, az „Irodalmi Patika” fedélzetét, és új szerelmével, a szobrász Catherine-nel Provence-ban kezdett új életet. De a világhírű író, José Saramago egy időkapuszulában megőrzött utolsó kérése visszacsábítja hivatásához: összehozni a könyveket és az embereket, és minden lelki betegségre megtalálni a leghatásosabb olvasmányt.

Barátjával, Max Jordannel ismét útra kelnek hát: ezúttal Franciaország csatornáin haladnak Párizs irányába, és Monsieur Perdu könyves hajója csakhamar valóságos bárkává alakul, melyen olyan emberek, állatok – és természetesen könyvek! – találkozásának lehetünk tanúi, akik örökre megváltoztatják egymást. És ebben a nagy kalandban, amit életnek hívunk, mindenkinek megadatik az újrakezdés lehetősége – még Monsieur Perdunek is...

A Levendulaszoba különleges utazása most folytatódik, tele mosollyal, könnyekkel, szívmelengető és szívszorító pillanatokkal.

NINA GEORGE

A többszörös irodalmi díjas szerző 1992 óta ír regényeket, szakkönyveket, rövidebb tanulmányokat, riportokat, novellákat és blogokat. A Levendulaszoba című regényét 36 nyelvre fordították le. Saját könyvein túl férjével Provence-ban játszódó thrillereket írnak Jean Bagnol álnéven. 2019 óta az Európai Írók Tanácsának elnöke.

Tudjon meg többet a könyvről:

www.nina-george.com

www.facebook.com/MontBlancValogatás

www.facebook.com/DreamKönyvek

„Könnyed, érzelmes, inspiráló és szórakoztató. Igazi kincsesláda, tele praktikus életigazságokkal és ösztönző gondolatokkal.” **Bücher & Bilder Blog**

„Megindító történet könyvekről és az életről mint kalandról, mely a szívünket szinte a nyári napnál is jobban melengeti.”

Grazia

„Nina George-tól a Monsieur Perdu könyves hajója egyszerre okos írás és szívet melengető olvasmány.”

Bücheratlas Blog

„A méltán világhírű Levendulaszoba apró bölcsességekkel és életigazságokkal teletűzdelt remek folytatása. Az ember rögtön kedvet kap, hogy még sok-sok könyvet fedezzen fel.” **Freundin**

„Rögtön megérintett az elbeszélés az Irodalmi Patikáról, a könyves hajóról, amely valami varázslatos módon köti össze a könyveket és az embereket, gyógyítja a lelkeket és a szíveket... Annyira szép!”

Emotion

NINA GEORGE

MONSIEUR PERDU

könyves HAJÓJA

—• részlet •—

1. fejezet

Gyakorta megesett, mint most is, hogy Jean Perdu a nyári konyhában üldögélt, rozmaringot és levendulát válogatott, és behunyta szemmel szívta magába a provence-i fűszerek e legbensőségesebbikét, miközben a *Kis érzések nagy enciklopédiáján* dolgozott.

A „K” alá épp bejegyezte: „Konyhavigasz. Az az érzés, amikor a tűzhelyen valami finom gőzölög magában, az ablakokat pára borítja, és a szeretett nő nemsokára leül veled szemben az asztalhoz, majd két kanál között elégedetten rád pillant (közismertebb néven: élet)...”, amikor meghallotta egy robogó jellegzetes hangját, amint egyes sebességben bátran és elszántan vágott neki a meredek kaptatónak. Ugyanebben a pillanatban szólalt meg a telefon.

Drôme megye hegyei közt voltak, oly messze a rohanó világtól, hogy a levélkihordó hölgynek, Francine Bonnet-nak vagy tíz percébe telt, mire felért a sárga postás-robogóján. Ezért csak akkor vágott neki az útnak, ha akkora csomagot hozott, amely nem fért be a lenti postaládába a völgyben.

Vagyis volt még ideje fogadni a hívást. Rögtön felismerte a párizsi számot.

– Madame Gulliver! – szólt bele a telefonba.

– Boldog születésnapot! És postája érkezett José Saramagótól – felelte a hölgy köszönés helyett.

– A születésnap csak holnap lesz, amúgy pedig csodálkoznék, ha Monsieur Saramago írogatna nekem. Ugyanis egy ideje sajnos halott.

– Ah, írogatna-bírogatna! Ez a jelek szerint nem tartja vissza attól, hogy írjon magának!

Végül is, gondolta Perdu, a halál örökkévalóságában az időnek nincs jelentősége, azaz a holtak nem is öregszenek, és magától értetődő, hogy tudnak levelet írni.

– No, és mit ír Monsieur Saramago?

– Hogy titoktartást kell fogadnia. Senki nem tudhatja meg magától, hogy a *Vakáság* és a *Megvilágosodás* után van még egy folytatás: *Az álmodók városa*.

– Aha. Ez a titoktartás-dolog eszerint remekül működött.

– Miért? Maga aztán nem mondott nekem semmit, Monsieur Perdu. Szeretné tudni, mi van még a levélben?

– Úgy érti, abban a levélben, amelyet személyesen nekem címeztek? Igen, az remek lenne.

Claudine Gulliver az iróniára ugyanúgy nem volt vevő, mint a melankóliára. Perdu párizsi szomszédasszonya imádta az életet, amelyen tarka-barka, magas sarkú papucsában táncolva csattogott végig, boldogan kapva a gyönyör és a szórakozás után, kéretlenül osztogatva a melegséget és nagylelkűséget. És imádott jól informált lenni. Főként a párizsi Rue Montagnard 27-es szám alatt élő szomszédjaival kapcsolatos ügyekben, melyekhez neki amúgy semmi köze nem volt.

A papagájtarka, magas sarkú cipők és a gáláns szeretők iránti vonzalmán túl Madame Gulliver az utóbbi években rászokott, hogy átvegye Monsieur Perdu leveleit, melyek saját megítélése szerint nem tűntek különösebben magánjellegűnek, és természetesen el is olvasta őket, mielőtt továbbküldte Drôme-ba. Perdunek a „nem különösebben magánjellegű” kifejezés finomításáról valószínűleg mégis csak el kell majd beszélgetnie vele, amikor legközelebb Párizsba utazik, hogy rohamosan leépülő szüleit meglátogassa.

Ugyanakkor Claudine Gulliver jelentette számára azt a szövetségest, akire szüksége volt, hogy kibányászhatta a múlt nagy kincseit: a kéziratokat. Időnként előfordult, hogy egy valaha felettébb híres szerző életének olyan szakaszába ért, ahol azt mondták róla: „Igen, valamikor egész jó volt... fiatalkorában kiemelkedő...”, de egy nap már nem nyomták újra a műveit, a példányok eltűntek a boltokból és a kollektív olvasóemlékezetből – a munkássága láthatatlanná lett. Az élet viszont, ugyebár, hosszú, a bankszámlaegyenleg olykor felettébb kiábrándító, a gyerekeknek vagy az unokáknak pedig terveik vannak, valahonnan pénzt kell hát szerezni.

És ilyenkor a szerzők áruba bocsátottak valami értékeset: a korai kézirataikat. Az eredeti, még ki nem gyomlált, lektorálatlan, hol kézírással, hol írógéppel vagy nyomtatóval papírra vetett írásokat, olvashatatlan megjegyzésekkel, amelyek böngészése közben viszont már érződött, hogy a mondatok és fejezetek, a még kidolgozatlan szereplők, a túlírt bekezdések, elkalandozások és bemelegítést szolgáló műhelytöredékek között évszázados remekmű rejtőzik. Egyetlen könyvet sem nyomtattak ki úgy, ahogyan azt a szerző elsőre megírta. A könyvíráshoz hozzátartozik, hogy egyes bekezdéseket felcserélünk, bizonyos szavakat máshová helyezünk, vagy törölünk a szövegből. És korunk lektorai maguk is szobrászsegédek, akik aktívan segídeknek abban, hogy a szóközöztől egy Dávid legyen, ne csak egy halom elpocsékolt nyomdafesték.

Monsieur Perdu gondosan őrizte eme korai stádiumban fennmaradt munkákat, jegyzeteket, életrajzi tanulmányokat, mígnem egyszer csak megjelent egy rajongó, aki hajlandó volt titoktartásra kötelezni magát, és a szerzőnek elképesztő mennyiségű pénzt fizetni azért, hogy soha senkinek ne mondassa el, hogy ő egy irodalmi legendától ilyen különlegességet birtokol. Ezek voltak a szabályok. Végül is léteznek olyan emberek, akik egy Gaugint a vécében akasztanak ki a falra, vagy akik a távolból szeretnek valakit, és ezt a szerelmet némán

magukkal viszik a sírba. Valami különlegeset birtokolni, szeretni anélkül, hogy azzal kérkednének mások előtt – erre bizony nem sokan képesek.

És furcsamód a szerzők kedvüket lelik abban, ha a lelkük egy része olyasvalakinél talál otthonra, aki szereti és olykor talán meg is érti azt. Az viszont már egyáltalán nem szükséges, hogy e kapcsolatra a közvetlen ismeretség józanságát ráerőltesék. Erre volt ott Jean Perdu és Madame Gulliver: a titkos kéziratok diszkrét alkuszai.

Perdu ez irányú ténykedése Sanary kézzel írott szövegének másolatával indult, amely furcsa kerülőutakon jutott a birtokába. Nemsokára pedig a Rue Montagnard 27-es számú ház harmadik emeletén lakó szomszédasszonya, Claudine Gulliver aukcióvezető segítségével talált is egy vagyonos gyűjtőt a *Déli fények*re. És amikor Perdu ezek után képes volt egészen odáig elmenni, hogy a vevőt komoly lelki vizsgálatnak vetette alá – egy igen hosszú beszélgetés keretében, amely során szóba került, az illető odahaza hogyan rendezi saját könyveit, hogy bánik a gyermekekkel és a macskákkal, illetve hányadán áll a titoktartással –, és csak ezután adta el neki a nagybecsű művet, egy idő után mindenki excentrikus kézirat-kereskedőként kezdte emlegetni. Olykor több tucat gyűjtő jelentkezett egy-egy eredeti kéziratért, de Perdu mindig azt választotta, aki az ő szemében az adott mű szeretőjeként, élettársaként, barátjaként és bizalmasaként, tanítványaként vagy pácienseként a legalkalmasabbnak tűnt. Madame Gulliver most arról tájékoztatta Perdut, hogy José Saramago, a hagyományos írásjelek használatától idegenkedő nagy utópista, annak idején az egyik művét időkapuszulába tette. Az ilyesmi egyáltalán nem volt ritka. A Spanyolország egykoron legnagyobb bankjának épületében székelő madridi Cervantes Intézet maga is egyfajta kéziratkincstárrá alakította a pánceletermet, illetve az egykori széfeket, ahol válogatott írók helyezték el meg nem jelent szövegeiket és egyéb örökségüket, amelyek csak évtizedekkel

később láthatták meg újra a déli nap fényét. De Norvégiában is voltak olyan szerzők, mint például Margaret Atwood, akik a nyomtatásban soha meg nem jelent kézírataikat átadták a „jövő könyvtárának”. Ezeket a műveket majd csak 2114-ben fogják kinyomtatni – méghozzá olyan papírra, amelynek alapanyagát egy védett erdőcskében száz éven át mészáló fák szolgáltatják.

Saramago időkapszulája is egy ilyen tűzálló széfben várta meg a szerző által megadott dátum eljövetelét, benne pedig egy szorosán átkötött papírcsomag pihent, amelyből hallható volt a papírlapok susogása, valamint egy cetli, miszerint a csomagot – bontatlan, olvasatlan és másolatlan állapotban – *Jean Perdu, párizsi könyvkereskedő* számára kell kézbesíteni. A lisszaboni székhelyű Saramago-alapítvány pedig Jean Perdu lakcímére küldött levelet, a Rue Montagnard-ra – mivel a Champs-Élysées kikötőbe, ugyebár, már semmit nem lehetett kézbesíteni, hiszen az „Irodalmi Patika”, azaz a Lulu, a Perdu által könyvkereskedéssé átalakított uszály már nem ott horgonyzott. Barátai, Samy és Cuneo pár évvel ezelőtt elvitték a könyves hajót Camargue-ba, azon belül is Aigues-Mortes-ba.

Jean Perdu, párizsi könyvkereskedő.

Igen, ez a négy szó, ez volt az ő élete az utóbbi harminc évben. De aztán egy napon kinyitotta a markát, és szét-szórta a szélben a szavakat, majd pedig önmagát is.

– Mellékeltek egy fényképet is, rajta Monsieur Saragamo kézzel írott rendelkezésével. Nahát, a g-k alsó hurkai és ezek a világítótorony-méretű l-ek... felettebb ígéretesek egy olyan nő számára, aki tudja, mit kezdjen egy ilyen férfival. Kár, hogy ez a Monsieur José egy ideje halott, szívesen meghívtam volna magamhoz egy pohárka portóira – sóhajtott Claudine Gulliver egy olyan ember sóhaját, akit élénk fantáziával áldott meg a sors, de nem volt rá elég ideje, hogy a fantáziaképeit annak rendje és módja szerint ki is élje magából.

– Akkor kegyed Monsieur Heinrich Heinét bizonyára nem engedte volna át a küszöbön – jegyezte meg Perdu. – Már csak a macskakaparása alapján.

– Te jószágos ég! – hüledezett Madame Gulliver. – Egy férfi, akinek az írása macskakaparás?! Azok néha még azt sem tudják, egy nőnek hol az eleje, és hol a hátulja. Meséltem már magának arról a professzorról a Sorbonne-on? Na, az aztán mindent tudott a gravitációról, de a testek között működő vonzerőről fogalma sem volt...

– Hogy mondta? Rossz a vonal! – csapkodta meg Perdu a telefont abban a reményben, hogy ezzel megfékezheti Madame Gullivert, mielőtt a beszélgetés csúfosan félresiklik. Azután is, hogy az élet az utóbbi években oly sok ajándékot tartogatott a számára – ott volt Catherine, Max, Victoria, Cuneo, Samy –, bérlőként még mindig ott élt benne az a megkövesedett szívű férfiú, aki gondosan kerülte az olyan helyzeteket, amelyekben másokhoz túl közel kerülhetett volna. És az, aki az élelmiszereket a szekrényben ábécé sorrendben helyezte el, sőt, valahol egy eldugott sarokban az is, akinek öt ugyanolyan szürke nadrágja, öt fehér inge és öt ugyanolyan fekete nyakkendője volt. Milyen jó úton haladt annak idején a remeteélet felé...

Egy újabb sóhaj Párizsból.

– Jaj, maga! Azelőtt egy nő rögtön tudta, kivel van dolga, egyetlen kis izgalmas feljegyzésből is. A kézírás! Egy férfi semmit sem tud eltitkolni a kézírásában, semmit. Sem a kapzsiságát, sem a rettentően infantilis naivitását. De manapság, ezekkel a mogyorónyi bepötyögött bigyókkal? Úgy értem, a szavak maguk nem mondanak semmit, minden a kézírásból derül ki. Nem tudom, hogy csinálják manapság a nők. Vannak talán új módszerek, hogy ne valami unalmas krapekra pazarolják magukat? Vagy talán a szerelem nyelve is lezüllött a rövidítések és az ostoba emojik szintjére? Higgyc el nekem, én egy pillanat

alatt leállnék a kalandokkal, és rögtön elkezdenék hinni a szerelemben, ha létezne még *egyetlen* úriember a világon.

– Attól tartok, nem igazán követem, mit tesznek manapság a fiatal hölgyek annak érdekében, hogy megóvják magukat a csalódástól. – Perdu azt pedig végképp nem tudta, hogy a fiatalabbak manapság miként fejezik ki a szeretetüket. Az ilyesmi sosem volt egyszerű. Függetlenül attól, hogy az ember tollat vagy mobilt vett a kezébe. Tizenhat-tizenhét éves korában, amikor először lobbant lángra a szíve egy nőért, hogy küszködött ő is... Pablo Nerudát és Mascha Kaléckót hívta segítségül: „Mivel te nem vagy itt, csak magányomat vetem papírra...” Aztán nem küldte el a levelet.

– Jó magának, Monsieur Perdu! – nevetett Madame Gulliver. – De most már mennem kell, adja át üdvözetemet Catherine-nek, bla-bla-bla. Maga aztán egyáltalán nem hiányzik nekünk, maga egoista csirkefogó, odalent a messzi délen. Ja, igen, megint kereste a kedves anyukája. Furcsa, mintha folyton elfelejtené, hogy maga már nem itt lakik. A Samaragót meg expressz postával küldöm. – És kattanás.

Nincs is annál jobb, mint amikor az embert már korán reggel elmondják mindennek. Jean mosolygott, és kinyomta a telefont. Majd később felhívja az anyját.

Mintha az utóbbi időkben a szülei gyorsabban öregedtek volna. Mármint a válást követő harminc évben, amikor már nem éltek ugyan együtt, de így is szorosan összefonódott a soruk az egyetlen fiacskájuk okán, akit az aktuális hírekkel vásárnaponként egymáshoz küldözgettek. Így folytak tovább Perdu közvetítésével azok a korábban a családi ebédnél lefolytatott veszekedések, amelyeket egész gyermekkorában hallgatott, csak most pár kilométeres távolságból, illetve időben eltolt és általa valamelyest tompított sértegetésekkel. Hogy is zúgolódott magában az anyja, Lirabelle? „A gondoskodás és az érdeklődés még nem szűnik meg egy olyan banális dolog miatt, mint a válás.”

Miután Max és Victoria összeházasodtak, az a polgári nyelvtantanárnő konzervatív elveivel, valamint a hatvannyolcasok lázadó, feminista szellemével megáldott, balos entellektüell Lirebelle megint összebútorozott a gyakorlati beállítottságú, élvhajász és proletár, vasesztergályos Joaquimmal.

– Pusztán csak lakóközösség. Külön hálószoba, külön kassza, külön telefon. Azért nem kell mindjárt gyertyát gyűjtani – hangsúlyozta Jean anyja. – Egyébként is kell valaki, aki gondoskodik apádról.

– Anyádnak a romantika sosem volt más, mint egy korszak az irodalomban – motyogta az apja. – De hát valakinek csak kell gondoskodnia róla.

– Szó sem lehet róla, te csak ne aggódj, inkább éld már végre a saját életedet! – mondták egyszerre mindketten, amikor felvetette, hogy visszaköltözik Párizsba.

Közel jártak már a nyolcvanhoz. És döbbenetes, milyen diszkréték lettek; sem az anyja nem beszélt arról, az apja hogy van, sem fordítva. Mintha egyezséget kötöttek volna: a részletekbe nem megyünk bele, főleg nem a kényes témákba.

A szülők néha csinálnak ilyeneket. Nem akarnak a gyerekeik idegeire menni. Időnkét pedig félelemmel tölti el őket, hogy most már tényleg megöregszenek. A többi éjszakai álom mellett egyre többet, sokkal többet álmodtak mostanában arról, ami egykoron volt, mintha azt a hosszú-hosszú utat, amik ők valaha voltak, most lépésről lépésre, az elejétől a végéig újra bejárnák. És a fájdalmak! Milyen gyorsan kifulladás az ember, elég, ha csak a székről feláll.

Perdu hosszan fújta ki a levegőt. Már egész közélről halotta Francine Bonnet robogóját. Valahol a karmazsintölgyek magasságában lehetett.

Tehát már nem sok ideje maradt, hogy az emlékeiben bók-lásson, hogy gyorsan visszamenjen a gyermekkorába, amikor az anyja, Lirebelle kézen fogva magával vitte őt a Shakespeare & Company könyvesboltba, a női vitakörbe, ahol a jövőről,

a tiltakozásokról és a női nadrágokról folyt a beszélgetés – és felkészülni ama férfi levelének fogadására, aki annak idején rávette, hogy arról az egyetlen dologról írjon, amiről Jean Perdu tényleg sokat tudott: az olvasásról. És ezzel kielégítse azok olvasásszomját, akik könyvek nélkül nem tudtak létezni.

Bizonyos módon, ami már-már varázslatnak is tekinthető, Perdu anyja és José Saramago harmincöt év különbséggel együtt formálták az ő munkásságát.

Rue de la Bûcherie 37. Shakespeare & Company, 1968 májusa. Hétéves volt, akkoriban kezdett olvasni. A könyvesbolt, amelynek a prefektúra George Whitman háborúellenes nézetei miatt megtiltotta a könyvek árusítását, Jean szemében olyan volt, mint egy sziget, a csodák szigete. Odakint a diákok már készülődtek a tiltakozó demonstrációhoz, bent pedig tea, palacsinta és cigarettafüst illata keveredett. A változtatásvágy illata. Magába szívta azoknak a könyvekkel teli falaknak az aromáját, a csikorgó lépcsőket, amelyeken írók gubbasztottak, és kiadatlan műveikből olvastak fel. Voltak olyan női esték is, amelyekre Lirabelle magával cipelte, *black power meetings*, versfelolvasások. Az emberek a könyvekben olvasott eseményekről beszélgettek, amelyek Jean elméjében a világot egy ősrobbanással születték meg. Pontosan ott akart élni. Ott akart lenni. A könyvekből akarta magába szívni mindazt, amit a világ adhatott.

Olvasásszomj

Az éhséget akár néhány hétig is ki lehet bírni, de a csilapítatlan szomjúság már három nap után halált okozhat. A test kiszárad, megtelik sóval, és végül önnön mérgei pusztítják el.

Az olvasáásszomj esetében is hasonló tünetek jelentkeznek. Ha valakin olyan jeleket észlel, mint idegesség, kimerültség, figyelmetlenség, az összpontosítás hiánya, túlhajszoltság, folyamatosan sötétülő és neheztülő melankólia, és legfőképp az éjszakai felébredések, egy helyben forgó gondolatokkal, melyeknek sem céljuk, sem megoldásuk nincsen, azonnal határozott fellépésre van szükség. Ilyenkor olyan irodalmi művek következetes adagolása jelent segítséget, amely az olvasáásszomjban szenvedő pácienszt megszabadítja mindattól, ami benne – a lelkében, a gondolataiban, a zsigereiben, sőt testének olyan érzékeny régióiban is, mint a nyak, a has, a hát vagy a térd – idővel felgyülemlett, és lassan, de biztosan méreggé válik a számára.

Mindezt némelyek talán a nagyváros-szindróma elnagyolt ábrázolásának is tarthatják – de könyvkereskedőként és irodalmi patikusként az ember az *olvasáásszomj* névvel illetett lelki betegséggel gyakrabban találkozik.

A kúrát a következőkkel javaslom indítani:

Alberto Manguel: Az olvasás története

Marcel Proust: Az olvasásról

Paul Maar: Az olvasásról és az írásról

Ha pedig ön a biokémia, a neurológia és más célravezető ismeretek, vagy éppenséggel a könyvgyűjtés és birtoklás történetének barátja:

Stanislas Dehaene: Az olvasás – az emberiség legnagyobb találmánya, és mindaz, ami közben a fejünkben történik

Az olvasáásszomjban szenvedőt semmiképp ne engedje ki a boltból ötnél kevesebb könyvvel.

Kis érzések nagy enciklopédiája

2. fejezet

Francine leszállt, kitámasztotta a sárga robotot, intett, és odalépett a szállítódobozhoz. Gyorsan előhalászott belőle két nagyméretű borítékot és egy levelezőlapot, majd egy „Pfff... öreg vagyok én már az ilyen kánikulához” sóhaj kíséretében átadta őket egy pohár jéghideg limonádéért cserébe, amelyet Perdu nyújtott felé.

– A barátai, Samy és Cuneo jönnek a születésnapjára – mutatott a levelezőlapra. – Salvo azt írja, nyisson ki egy Pasisst. Eléggé Bouillabaisse-szerűen hangzik, nem? Megvan már, hogy milyen bort fog inni hozzá? A sógoromnak, aki a Ventoux másik oldalán lakik, lenne egy javaslata. Tessék!

Azzal elővett két fehérboros üveget is a dobozból.

Úgy ám: Madame Gulliver és Francine Bonnet remekül megértenék egymást. Számukra a „levél” és a „titok” szavak mintha nem is létezhetnének ugyanabban az univerzumban.

Perdu elképzelte, milyen lenne, ha ők ketten találkoznának. Madame Gulliver, a maga felettébb párizsi módján, Madame Bonnet pedig a maga felettébb provence-i módján: a levegő csak úgy szikrázna a gyönyörűségtől. A barátság nagy ritkán függ attól, hogy a felek hány éve ismerik egymást. Olykor megesik, hogy két ember csak egymásra pillant, és ott folytatják a beszélgetést, ahol évszázadokkal korábban abba hagyták.

Miután Francine-nal megvitatta a további fogásokat is a közelgő születésnap ünnepsége vonatkozásában, amelyre

nem csupán a tangótáncos szakács, Salvatore Cuneo, valamint Samy, alias Samantha Le Trequesser, Cuisery Könyves Rendjének egykori elnökkasszonya hivatalosak, hanem az író, Max Jordan és felesége, a vincellér Victoria, született Basset is (vagy született Perdu, bár ennek Jean nem kérdezett utána), majd kibeszélték a különböző borait annak a bizonyos sógornak, Provence legmagasabb hegyének túlsó oldaláról, valamint az időjárást úgy általában és konkrétan is, továbbá a falu életét és a hölgy legfrissebb olvasmányélményeit – Francine jelenleg Perdu ajánlására, a nagypénzű, de szívtelen polgári családokkal szembeni kisebbségi komplexusát enyhítendő, Iréne Némirovskyt olvasott –, Perdu a postájával a kezében visszasétált a teraszra.

Ily tekintélyes mennyiségű, hatalmas ugrásokkal megtűzdelt kommunikációtól meg is szédült kissé.

És hirtelen rádöbbsent, hogy Catherine és ő milyen hosszú időt töltöttek már el idefent édes kettesben. Óra nélkül. Mások nélkül. És gyakran szinte szavak nélkül. Hiszen értettek egymás pillantásából és közelségéből.

Átfutotta a Saramago-alapítvány levelét. *Az álmodók városa* kéziratot ama férfiú kapja – fogalmazott Saramago a szokásos titokzatossággal, aki „képes egy álmot szavakba foglalni, anélkül hogy ezzel mindjárt el is pusztítaná”.

Saramago. Hm.

2006-ban a portugál szerző egyszer csak megjelent az Irodalmi Patikában, vagyis Jean Perdu könyves hajójának fedélzetén. Egy nyolcvanas éveit taposó, bozontos szemöldökű férfi, vastag szemüveggel az orrán, aki felettébb nehezen vonszolta magát. Odakint ragyogó, nyári nap és ebédidő. Saramago levegőért kapkodott.

– Ez nem is patika? – lihegte tehetetlenül. A *Pharmacie Littéraire* felirat vezette félre.

Perdu odavezette az íróat a Szajnára néző, nagy, kerek ablak mellett, az árnyékban megbúvó fejtámlás fotelhez, majd

hozott egy vizeskancsót meg egy poharat, és hagyott neki időt, hogy kicsit összeszedje magát, és felfogja, hogy valójában egy könyves hajón tartózkodik.

– Szeretné, ha a világ egy darabig odakint maradna? – kérdezte Perdu.

Bólintó pillák a szemüveg mögött.

Perdu fogta a vastag, piros kötelet, és kifeszítette a bejárat előtt, jelezve, hogy *fermé* – zárva –, majd egy hang nélkül ismét a munkájának szentelte a figyelmét. A megrendelésekkel és a leltárral pillanatok alatt végzett is. Törzsvásárlói nyári szabadságukat töltötték Normandiában, Cassisban vagy Auvergne nudista kempingjeiben – esetleg személyre szabott könyvelőfizetést kötöttek, bízva abban, hogy az irodalmi patikus Párizsból kéthetente egy kimondottan az ő lelkiállapotuknak megfelelő könyvet küld nekik postán, vagyis rendszeresen gondoskodik róla, hogy a gyógyhatású könyvespolcuk fel legyen töltve.

A turisták ezzel szemben inkább az úti kalauzokat, a képeslapokat, illetve a könyvlapokból készült kis legyezőket vették, amiket Jean Perdu egy nyugdíjas könyvkötőtől rendelt meg – egyszerűen nem bírta elviselni a könyvek elkótyavetyélését. Ezért inkább biztosította a kiszolgált példányoknak ilyenén reinkarnációját, ahelyett hogy beszerzett volna egy ventilátort.

Amikor Saramagóra nézett, ő épp lehunytt szemmel *Az elnök tragédiájának* legyezőként újjászületett változatával próbálta hűsíteni magát. Perdu hangtalanul kinyitotta azt a katalógust, amelyet Auguste Pennet antikvárius küldött neki. Auguste erotikában utazott. Perdut pedig egyes hölgyek azzal bíztak meg, hogy számukra ebben az irányban keressen megfelelő irodalmat – hogy pontosak legyünk: a Rue Montagnard özvegyklubjának tagjai. A szomszédja, aki egyben elnökösszonya is volt a radikális könyvklubnak, a hetvennégy éves Madame Bomme, valamint a likőrbarátnői valahol hatvan és kilencven között kitüntetett figyelemmel tanulmányozták

a „literature pétillante”-ot, ahogy ők nevezték. A bizsergető irodalmat. Amelyeket Perdunek más könyvek borítójába kellett beletennie, hogy a gyermekeik ne bámuljanak oly pikírten, amikor a gondosan ondolált *nagymamák* nagy lelkesedéssel olvassák Catherine Robbe-Grillet történeteit, vagy szakmai vitát folytatnak a Henry Miller és E. L. James életművében felvázolt ízületpróbáló pozitúrákról. A gyönyörben lelt gyönyör attól még nem szűnik meg, hogy az ember nyugdíjba vonul. Úgyhogy jöhetett *A szürke ötven árnyalata Az Alpok növény- és állatvilága* borítójában, valamint az angol pikáns regények a *Bretagne legjobb lekvárreceptjeibe* bújtatva. Az élemedett korúak könyvklubja – vagy ahogy ők nevezték magukat: a szuverén olvasóhölgyek – a káma-szútrai ficamok megvitatása után áttért a legfelkapottabb csontkovácsok és gyógytornászok elérhetőségeire.

Saramago még mindig legyezte magát. Perdu felsóhajtott: most akkor ezeket a horizontális tematikájú történeteket nézze át, vagy inkább a legújabb mesekönyveket? Össze kellett még állítania a szeptemberi iskolakezdéskor esedékes szülői estek anyagát is, ahol azoknak a felnőtteknek javasolt gyermek- és ifjúsági könyveket, akik maguk is alig olvastak. Úgy döntött, nem bonyolítja a dolgot, és a közeli óvoda számára, ahol a Nemzetgyűlés hivatalnokainak és politikusainak engedelmességre trenírozott csemetéit helyezték el, rendel néhány példányt a *Mese a vakondról, aki tudni akarta, ki csinált a fejére* című klasszikusból. Amolyan gondolatforradalom-ösztönző gyanánt.

Amikor újra felpillantott, a fotel már üres volt.

Saramago felállt, és az idős emberek bizonytalan járásával megindult a nyolcezer kötetet számláló könyves hajó gyomrában, az olyan szerzők furcsán megdöntött fejtartásával, akik igyekeznek a lehető legkevésbé feltűnően kikeresni saját műveiket a polcokon.

– Miért vagyok én itt? – kérdezte aztán. – Miért van a *Vakság* Kraszn... nahát, mi ez? Kasznahorkai László *Sátántangója* mellett? És különben is, hogy mondják ki egyáltalán ezt a nevet? Maga nem az írók neve alapján rendezi a könyveket. De nem is műfaj szerint, nem is időrendben, még csak származás szerint sem. Hanem, látom, cím szerint, de minden egyes polc A-val kezdődik.

– A *Vakság* életvakság és politikai éjszakázás elleni gyógyír – felelte Perdu. – Ez itt, kérem, az „orvosságok középkorúak számára” részleg.

– Hm. Valami mintha rémlene – mondta Saramago szárazon. – Milyen gondjai is vannak annyi idős korában az embernek?

– Húz egy vonalat az élete alá, és egy csomó nullát lát, amelyekből a saját arca néz vissza rá. *Melancholia Bilancia*.

– Ja, igen. Persze. Az ember túl szigorú magával, és felettből érzékeny is, emlékszem. Amikor hirtelen nem látja saját létezésének értelmét. Mert annyira azzal volt elfoglalva, hogy a saját lábujja hegyét nézze, hogy egyenesen előreáll-e, hogy arra már nem figyelt, hova is lépeget oly szorgalmasan. Aztán egyszer csak ott áll üres kézzel, nincs már egyetlen álma sem, megvalósítani pedig jó, ha egyet is tudott.

– Pontosan. Erre van Saramago, illetve a súlyosabb esetekre Krasznahorkai. Az karácsony és újév között hat a leginkább.

– Értem – lebegett elő egy perccel később Saramago testetlen hangja a polcok mögül. – És én?

– Magát leginkább konyhaasztalnál kell olvasni, egyedül, este tíz után, és úgy hallgatni, mintha halkán duruzsolna az olvasó fülébe. Mintha a mosogatónak dőlve beszélne, kezében egy pohár borral, az embernek pedig egyszerűen csak át kell adnia magát a pontok és vesszők nélküli gondolatfolyamának. Mint amikor egy barátunk mesél valami: „Képzeld el, mi lenne, ha...”

– Eltekintve attól, hogy én azért kérnék egy hokedlit, mert nem bírok sokáig állni, egész jól el tudom képzelni... Szóval maga ezt szó szerint gondolja, nem metaforikusan. Ezt az irodalmi patika dolgot, ugye? Diagnózis, gyógyszer, adagolás, kúra.

– Hát ön szerint nem ez a könyv? Gyógyír az „élet”-nek nevezett diagnózisra?

– Mit mondott, mennyi idős maga?

– Most vagyok a bosszantó számvetések korában.

– Aha. Na, akkor lassan belép az én ligámba! – Alattomos nevetés. – Amikor majd egyre gyakrabban képzelem azt, hogy egyszer talán megint minden olyan lesz, amilyen egykoron volt. Főleg, amikor vagy egy órát üldögél reggelente köhögve az ágy szélén. Akkor azt kívánja majd, bárcsak megszűnne az öregedés, ugyanakkor azt is akarja, hogy soha ne érjen véget.

Sokáig ültek egymás mellett, és beszéltek a születésről és az elmúlásról. Perdu pedig próbálta elmagyarázni a ziháló, leukémiás Nobel-díjasnak, hogyan csinálja: hogyan hozza össze az embereket és a könyveket. Amit némely kuncsaft felettébb rosszul viselt – Perdu ugyanis nem olyan könyvet adott el nekik, amilyet akartak, hanem amilyenre szükségük volt.

Ez időnként komoly összetűzésekhez vezetett.

– És aki okos, az tartja magát ehhez a csodához – mondta Saragamo. – De mennyire pontos a maga diagnózisa?

Figyelmesen hallgatta ezt a „mennyrét”. Monsieur Perdu zavarban volt, mélységes zavarban, de azért megpróbálta elmagyarázni.

– A könyvek nekem olyanok, mint az emberek. Találkozások, amelyek az életünket formálják, olykor csak egész röviden, de annál nagyobb hévvel. Vagy egy hosszan tartó szerelem képében. Mint egy olyan nővér vagy egy olyan apa, aki az embernek nem adatott meg. És az emberek...

– ...tehát olyanok, mint a könyvek – motyogta Saragamo.
– Természetesen. Hisz mindkettő szénből és vízből meg csil-
lagporból és végtelen sok álból áll.

– *Voilà!* De vajon az illető főszereplője-e saját életének? Mi az, ami mozgatja, miben hisz, milyen sebet visel a lelkén, és milyen csodában reménykedik? Vagy talán pusztán mellék-
szereplője a saját könyvének? Épp ki akarja cenzúrázni önma-
gát a történetből, csak mert a házastársa, a hivatása, a gyerekei,
a munkája, a fájdalma mindent kitöltenek, és elveszik előle
a mozgásteret, mintha csupán vendég lenne saját magánál?

– Most önmagáról beszél?

– Kér esetleg még egy pohár vizet?

– Elnézést.

Perdu hallgatott.

– Semmi baj – motyogta aztán. – Talán. Igen, talán ma-
gamról beszélek.

Pár elfogódott pillanattal később Saragamo megkérdezte:

– De... mégis hogy találja ki, hogy az illetőnek mire van
szüksége?

– A szavak alapján, ahogy beszél. Amilyen szavakat hasz-
nál, és amelyeket nem használ. Hogy milyen tabutémákat
kerülget, és...

– Hallgasson, Monsieur! Nem is annyira a hogyan itt a lé-
nyeg, mint az, hogy egyáltalán lehetséges... de nem túl sok
minden lehetséges, ha az ember elkezdí összeírni? Maga fel-
írja, amikor az embereket és a könyveket egymáshoz sorolja?

– Nem...?

– Miért nem? Mitől fél? A kritikától? Felejtse el a kritikát!
Az nem az olvasókat szolgálja, csak jelentőségre törekszik.
Ilyen tekintetben persze hasonlít az íráshoz is, no de a kritikus
nem teremt semmit, csak másodkézből dolgozik. A lényeg vi-
szont mindig az író és az olvasó. Ők találkoznak a szavak híd-
jában, és egy pillanatig van bennük valami közös. Minden olvasó
megalkotja magának a saját példányát a könyvből, amelyhez

magának szerzőként már semmi köze, és csakis ez számít. Mindketten szavakkal dobálóznak, és gondolatokkal, játszanak egymással, és higgye el, Perdu, egy szép napon az olvasók, nem pedig a kritikusok írnak majd a könyvekről, ami pedig mindent megváltoztat, de van egy olyan érzésem, hogy ezt én már nem érem meg. Mit tud hát ajánlani nekem, a haldokló-nak, aki abban a pillanatban leheli ki lelkét, amikor az álmodó, aki engem teremtett, felébred?

– Ön ebben hisz? Hogy minket csak kitaláltak?

– Természetesen! És ebben rejlik az esély, nem igaz? Hogy ennek az egésznek mégis csak van valami értelme. Hogy az utolsó métereken jön még egy csavar. Egy jó lezárás. Minden lehetséges... Pláne, ha az ember túllépett a bosszantó számvetések évtizedén. Elég, ha eljut az ötvenes éveinek derekára, akkor tudja majd: mindig újrakezesheti. Újra és újra. Az egész élet folyamatos változás. Valószínűleg ezért is fáj ennyire. És ki találta ki ezt így? Hát mi. Mi magunk. Ennyi. Maga mikor lesz ötvenöt éves?

– 2016-ban, június elején.

– Maga még fiatal. Egy tacsó. Egy magányos, fiatal tacsó, ha szabad ezt mondanom. Nos, akkor esetleg megkaphatom én is a gyógyszeremet?

Perdu előkeresett Saramagónak egy könyvet az elefántokról.

– Elefántok? Azok elvonulnak, amikor érzik, hogy jön a halál, ugye?

– Nem. Elébe mennek a halálnak. Velünk ellentétben ők tudják, hogyan kell az élettől megfelelően búcsút venni. Ezért még egyszer utoljára útra kelnek.

– A halál mint utazás... Köszönöm, Monsieur. És ne fedje: írja le! Hogy hogy megy ez, hogyan is kell igazán olvasni. Írja le az álmot, hogy a könyvek képesek meggyógyítani az embert, de úgy, hogy közben nem veszi el a varázsukat. Nem szabad mindent az utolsó részletig megmagyarázni,

mert minden új könyv olvasásakor fontos, hogy az ember úgy érezze, mintha egy csendes bárkán siklana bele az éjszakába.

– De hát... kinek írjam meg ezt?!

– Kinek? Tényleg ezt kérdezte? Jesszus! Hogy megtréfálja a halált! Mi másért? Hogy alkosson valamit, ami megváltoztatja a világ arcát! – Nevetett és köhögött, és így váltak el egymástól: nevetve. A két férfi soha többé nem találkozott. Saramago négy évvel később, 2010-ben halt meg, abban az évben adták ki Franciaországban *Az elefánt vándorútja* című regényét; a kritikusok csodálkoztak, mennyi humor van benne.

José Saramago miatt kezdte el írogatni Perdu néhány iskolai füzetbe *A kis érzések nagy enciklopédiájának* szócikkait. Aztán felhagyott vele, szégyellte magát, szégyellte, hogy ő is jelentőségre törekszik, sőt, halhatatlanságra, majd pár év kihagyás után megint folytatta a munkát. De a kérdés mindvégig vele maradt: kinek is ír?

Az olvasó ember

Mindig is az olvasó ember okozta a hatalmasoknak a legtöbb fejtörést. Az olvasó ember ugyanis az ő ízlésüknek túlságosan szabad. Veszélyes szövetségese az irodalom, mert egy könyv előtt minden ember egyenlő.

Az olvasó embernek egész birodalma van, amely csak az övé, és érinthetetlen világokat teremt – romantikus, politikai, engedetlen világokat. Szabadon ugrál az időben, belebújik a hősök, a magatehetetlenek, a szeretők, az elhagyottak cipőjébe, szembenéz félelemmel és diadallal, falvakban, kastélyokban, barlangokban, erdőkben, pincékben él, csónakokon sodródik, egyformán nyitott a csodákra és a tudományra.

Háborúba vonul, és megtanulja gyűlölni, belemerül a bánatba, mely az elveszett szerelemből fakad, és megtanulja sejteni az árát. És szembenéz önmagával – olyan, lelki tükröt elé tartó helyeken, amelyek elől csak egy könyv képes elmozdítani az önmagunktól való elidegenedés bejáratot eltorlaszoló kövét.

Az olvasó ember a hosszú évek, a több ezer oldalnyi, önmagával folytatott beszélgetés alatt megismeri önmagát. Még hozzá egész jól, amolyan bensőséges, nyugodt módon. Nincs szüksége senkire, aki megmondja neki, kicsoda ő, és kik a többiek – mert a többiek mind már rég ott élnek benne.

Könyvek: ez maga az emberiség, és az olvasókban gyűlik össze.

Kis érzések nagy enciklopédiája

3. fejezet

Napoléon, a fenti sajtérlelő, Dario kandúrja méltóságteljes lassúsággal közeledett, majd pillanatnyi mélázás után hirtelen felugrott a körtefából készült asztalra. Az aranszőrű sziámi macska elégedetten helyezte kényelembe magát Perdu enciklopédiás füzetein. Némán a könyvkereskedő felé fordult, két kék szeme lustán hunyorgott fekete pofájában, mintha csak azt mondaná: „Na? Mi van?”

– Semmi, *mon général* – mondta Jean Perdu udvariasan –, csak hát egy olyan ember magasztos testamentumán fekszel, aki semmit nem tud igazán jól azon kívül, hogyan kell olvasni. És aki retteg attól, hogy vajon egy nagy ember mit mondhat neki, amitől persze csak még kisebbnek érzi magát.

Napoléon dorombolt.

Perdu kedvelte Dariót, Napoléon – hát, mondjuk így – macska-asszisztensét. Szerencsére a „tábornok” is jól kijött Rodinnel és Némirovskyval, azzal a két macskával, akik évekkel ezelőtt Monsieur Perduvel és Catherine-nel együtt ideköltöztek a kis tanyára.

Perdu a sajtérlelő Dariótól tanulta meg, hogyan kell szüretelni az olívaogyót, eltávolítani a darázsészkeket, és a borzokat kutya helyett egy bizonyos szúnyogfaj segítségével fellelni. Ellentételezés gyanánt Perdu Dariót olasz irodalommal látta el. Ugyanis Dario, noha a lelke idekötötte Drôme megye világtól elzárt vidékéhez, csak a palermói nagymamája nyelvéen tudott

visszamenekülni egy soha nem ismert gyermekkorba, és csak ezen a nyelven volt hajlandó olvasni is.

– A legnehezebb ügyfelem – morogta Perdu. Na jó, Madame Gulliverrel holtversenyben, aki soha nem olvasott olyan könyvet, amiben nem volt „valami szerelem”. Dario mennyire nem volt hajlandó komolyan venni a könyveket! Ilyesmi előfordul – egyesek szerint időablók, mások inkább attól rettegnek, hogy olyasmit találnak bennük, ami nem összeegyeztethető a világnézetükkel, vagy akár meg is kérdőjelezi azt. Megint mások pedig úgy vélték, a könyvek csak arra jók, hogy az embereket mindenféle furcsaságra vegyék rá, vagy akár forradalmat szítsanak; ezek ugyanazok, akik megtiltják a lányoknak és a nőknek, hogy megtanuljanak olvasni, és lelépjenek a diktatúrákból.

Perdu óvatosan kinyitotta a lepecsételt borítékot, amelyet a csomaghoz mellékeltek, és gondosan a spárga alá helyeztek. Ebben volt José Saramago neki címzett levele, amelyet azokkal a meghökkentően meredek betűivel írt, Perdu pedig minden erejével azon volt, hogy ne olvassa túl gyorsan a szöveget.

* * *

Monsieur!

Maga volt olyan kedves évekkel ezelőtt Párizsban az egyik legforróbb nyári napon számomra menedéket nyújtani. A világ lángol, vajon mikor vesszük észre, hogy egy olyan tűzviharban üldögélünk, amit mi magunk okoztunk?

Vizet ittunk, és ittuk egymás gondolatait is. Gyakran gondolok vissza arra a napra: két férfi egy hajó gyomrában, mely tele volt könyvekkel. Tele a halottak és az élők hangjaival, tele holnapokkal, álmokkal, időutazásokkal és mágikus erővel. A könyvek a mágia mindkét fajtáját magukban hordozzák, ezt maga jobban tudja nálam: a fehér és a fekete mágiát is. Fekete mágia az, amikor az ember ír valamit,

*ami aztán meg is történik – én egy idő után már nem is mer-
tem írni létező helyekről, épületekről, üzletekről vagy em-
berekről, mert néhány évvel azután, hogy a könyveim meg-
jelentek, ezek az emberek meghaltak, a helyek és az üzletek
bezártak, és ama katasztrófák, melyeket én fejben elképzel-
tem, valósággá váltak. És ha jobban megnézzük a többiek
könyveit (gondoljon csak legfőképp az isteni Atwoodra vagy
a rettenthetetlen Shelley-re!), felmerül a kérdés, vajon nem
kellene-e óvatosabbnak lennünk az apokalipszisekkel, me-
lyeket elképzelünk – mert néha olybá tűnik, mintha az uni-
verzum figyelne minden szavunkat, és a leírtak megvalósítá-
sát önnön feladatának tekintené. Az aboriginek még tudták,
hogy minden csak azért létezik, mert valaki előénekelte...
számomra immár késő a béke utópiáit megénekelni. Valaki
másnak kell megértenie énutánam, hogy tulajdonképpen
bármilyen jövőt létrehozhatunk az írás segítségével. A fehér
mágiát pedig maga műveli. Az embereket és a könyveket
egynek tekinteni, és azonos szinten kezelni a legokosabb,
amit tehetünk annak érdekében, hogy az életnek valamilyen
értelmet adjunk.*

*Maga és én tehát. Az egyik a haldokló, és a másik, aki élő,
aki kicsit jobban elbújt a dolgok szépsége elől, önmagát
egy kicsit túlzottan is saját gondolatai ketrecébe zárta, és
annyira eltelt fájdalommal és magánnyal, hogy az enyém
helyett a maga szíve szakadt meg – bocsássa meg nekem az
összinteséget és a pátoszt, de hát végnapjaiban az ember visz-
szakanyarodik a gyermeki lélek vidám kegyetlenségéhez.*

*Most pedig magára gondolok, és szeretnék magával egy kis
tréfát űzni. Amolyan baráti tréfát.*

*A kéziratom kézbesítését egy olyan időpontra időzitem,
amely a maga távoli jövőjében található, amikor az ötvenes
évei közepén lesz (mily fiatal!), és ezen évezrednek egy még
távolabbi korszakába, mely nekem örökre ismeretlen marad,
hacsak nem érem meg mégis a század, amiben alapos okkal*

erősen kételkedem. Ha van egy kis szerencsénk, maga még életben van, ha meg van egy kis pechünk, akkor a valóra vált disztópiák évtizedében olvassa e sorokat, és ha még több szerencsénk van, akkor most már nem a nem-megtett dolgozon töri a fejét, azon a bizonyos Melancolia Bilancián, hanem igyekszik, hogy maga is megtegye, amit tenni tud annak érdekében, hogy a fehér mágia ne vesszen ki a világból.

Ha viszont mégis csak engedett eme hanyagságnak – kitarításnak –, mert az ember már csak ilyen, valahol hallottam, hogy a kor nem tesz bennünket bölcsőbbé, csak öregebbé, akkor természetesen szeretnék némi nyugtalanságot csempészni az életébe. Hiszen ez is egy módja annak, hogy borsot törjünk a halál orra alá, nem igaz? Íme hát a kérésem, vagy ha úgy tetszik, a feladatom a maga számára, ami természetesen kötelező érvényű, hiszen ki tagadhatja meg bármit is egy halottól? – változik most döbbenetté a félelem a szívében. Töltsön időt azokkal, akiknek már csak kevés idejük van hátra! Adjon valakinek, aki fiatalabb magánál, valami fontosat az útra! Írja le mindazt, amit úgy érzi, el kell mondania! És: harcoljon valamiért, ami magának fontos! Ha ezt megtagadja tőlem, kérem, égesse el a mellékelt kéziratot is, anélkül hogy egyáltalán kinyitná, ha már lúd, legyen kövér... Egyébiránt egy további feltétel: ha már megtette mindazt, amit kell, csak akkor olvashatja el Az álmodók városának kéziratát, előbb nem.

Bízom a becsületességében. A csomaghoz nem felejtettem el gyufát is mellékelni.

A maga elefántja

– elképesztően olvashatatlan aláírás –

* * *

Perdu elnézte Napoléont, ahogy békésen szunyókál a melegben, figyelte, ahogy a szél az olívfák között táncoló árnyakat vet a földre.

Belelapozott a füzetekbe – legalábbis azokba, amelyeken Napoléon éppen nem süttette elnyújtózva bundás hátsóját. És ahogy az már időnként lenni szokott ama könyvek alkímiájával, melyek mint varázslók idéznek magukhoz bennünket, illetve belső otthonunk egy olyan szegletébe, ahol már rég nem jártunk, Perdu is ott nyitotta ki az egyik füzetet, ahol egy befejezetlen bejegyzés 2012-ből arra a furcsa érzésre adott választ, amely azután kerítette hatalmába, hogy elolvasta Saragamo levelét.

Évárnyék

Amikor az ember szégyelli magát, hogy 365 nap és éjszaka alatt képtelen volt elkezdeni valamit. Vagy befejezni. A jó szemű irodalmi patikus észreveszi, hogy az ilyen érzéstől átítatott páciens mögött az egy évvel korábbi árnyéka látható. Sőt, a tíz évvel korábbi is. Bizonyos emberek mögött ott sorakoznak minden elmúlt születésnap árnyékai. És az illető szégyelli magát, szégyenkezik amiatt, hogy nem azt teszi, amit akar, hogy nem merte, hogy nem vette észre, milyen boldog is volt (vagy éppen milyen boldogtalan). És évről évre érzi azt az olvadó időt, mely még maradt neki, és attól retteg, hogy azt is ugyanúgy el fogja pocsékolni.

A következő évben pedig az az ember, aki most ott áll előttünk a könyvesboltunkban, maga is beáll a sorba, mint egy újabb évárnyék.

Mind magunkban vagyunk, és várakozva tekintünk önmagunkra.

Perdu hosszasan bámulta az utolsó bekezdést. Ezt azon a nyáron írta, amikor Manon levelét olvasta. Mintegy húszéves kétséssel. Amikor mindent megértett, mindent. És útra kelt. Félig menekülés volt, félig küldetés, amikor a könyves hajójával elindult délnek, és végül bezárta a gyász körét. Ezzel véget ért a „köztes idő”, ami a vég és az új kezdet között telik el, amikor valamit elveszítünk. Ami az ő esetében húsz évig tartott. A szöveg nem volt kerek, de ezt megbocsátotta magának. Hiszen ő könyvárus, nem író. Neki nem kell ragyogóan írnia, csak valamennyire érthetően, és nem kell félnie attól sem, hogy hülyeséget ír. Mint Maxnek, aki írt egy ifjúsági regényt, amelyben a felnőttek árnyékai visszajönnek a jövőből, és segítenek az egykori gyermekeknek mindent helyrehozni, ami annak idején rosszul sikerült.

Viszont hiányoztak a szövegből az ajánlások, amelyeket általában bele szokott írni – persze ez nem volt kötelező, hiszen mit tudja ő, milyen könyveket írnak ebben a pillanatban, amelyek valamikor, egy szép napon képesek lehetnek arra, hogy az ember saját tétlen énjének árnyékát fénné és bátorsággá változtassák. Hány író görnyed ebben a pillanatban a saját szavai felett? És írja azt az egy bekezdést, amely néhány év múlva majd egy kétségekkel teli embernek segít összeszedni magát? Azt az egy mondatot, amely egy olvasónak odasúgja: „Látlak. Megértelek. Nem vagy egyedül.”

Hányan vannak, akik most alkotnak meg egy szereplőt – vagy ahogy Krasznahorkai mondaná: *akik nem tudják megtagadni a szereplőtől, hogy fikatív valósággá válják* –, amely száz év múlva egy ma még meg sem született olvasó lelkében bizalmas első baráttá lesz?

A könyv olyan, mint egy csillag: a fénye olykor csak évtizedekkel azután ér el bennünket, hogy megíródott – gondolta Perdu.

Ez az a varázslat, amit Saramago csendes bárkának hívott. Amikor a könyv tényleg egy utazás az én ismeretlen partjai felé. És a másik ember partjai felé. És megértjük, hogy a fikció

és a valóság soha nem véglegesek, és hogy mindenki egy másik világot lát egy és ugyanazon időben, és mindenki a sorssal alkudozik: ha valóban, akkor... ha ez és az lehetőleg megtörténik, akkor én...

Könyvek és emberek.

Emberek és könyvek.

Mi lenne, ha ez az „Érzésciklopédia” nem pusztán a hagyatéka lenne egy íróasztalfiókban, pótcelekvés, amit élete teljében űzött, hanem... Hanem használati utasítás. Igen. „Irodalmi patikusok” kézikönyve. Jean Perdu elképzelte, ahogy az eredeti példányt egy olyan személynek adja a kezébe, aki egy nap majd maga is Irodalmi Patikát nyit. Vagy átveszi az övét. Vagy valami mást fog tudni kezdeni vele.

Jönnének utána mások, akik az olvasó embereket elkísérik útjukon, és segítenek nekik eligazodni ebben a világban, és önmagukban. És hogy másokkal emberibben bánjanak.

Jósággal, empátiával.

Szeretettel.

Ez az elképzelés oly intenzív volt, és oly szívszaggatóan szép – mint egy álom, amelyet nem lehet szavakba önteni anélkül, hogy közben az ember ne tenné tönkre –, hogy egy pillanatra már szinte maga is elhitte, létezhet valahol valaki, aki még nem is tudja, milyen fontos szerepet játszik majd azzal az egy bizonyos könyvvel mindazok életében, akik a megfelelő pillanatban találkoznak vele.

Vajon Saramago mit mondana erre? Erre a naiv álomra, hogy az olvasók háborúkat akadályoznak meg, békét teremtenek, és kínnal-keservvel, de próbálják enyhíteni a végtelen fájdalmat – naiv, átkozottul naiv, és ragyogó, túl nagy, túl örült, az ember nem ilyen. Monsieur Perdu nem tanult semmit a könyvekből és az esti híradókból?

Cathrine mezítláb lépett ki a konyhából az árnyékos teraszra. A szobrászszerezése volt rajta: combközépig érő ing, alatta pedig egy olyan nadrág, amelyért nem kár, ha csupa kópor

lesz. Az a koncentrált nézés volt szürke szemében, amelyből Jean tudta, jobb, ha meg sem próbál hozzászólni, nemhogy utána még azt is várja, hogy Catherine esetleg értelmes mondatokban válaszoljon neki. Jelenleg agyaggal és gipszlenyomatokkal dolgozik, a vége pedig egy kisebb bronzszobor lesz.

Csak egy rövid időre látogatott el a belső tere finom buborékának, ama törékeny szerkezetnek a legkülső rétegéig, amelynek középpontjában olyasvalami ment végbe, amit Perdu is érezni szokott, amikor ugyanígy magába fordul, és egyedül marad a kis füzeteivel: elszakadás a jelentől. „Elbújok a merengőmbé”, ahogy egy író nő mondta, vagy egy másik szerző szavaival élve: „Lemegyek a titkos kőfejtőmbé”. Jean úgy hívta: a békés medence.

Itt megszűnik a külvilág. Az ember nem érzi a szelet, sem az éhséget, sem az időt, sem az újsághíreket. Nincs félelem. Még beszélni is elfelejt.

Most Catherine pillantása is egyértelműen ezt mondta: „Szeretlek, de most hagyj békén! Alkotok.”

Odajött, megsimogatta Jean arcát. Ő lehunyta a szemét, és hozzásimult tenyere meleg bölcsőjéhez, érezte a gipszpor és a Chanel illatát, és elmerült a nő kezében.

Jean tudta jól, hogy nem boríthatja rá most önmagát, ezzel a földcsuszamlással a lelkében, ezzel az érzéssel, hogy igazából nem is vesz részt a saját életében.

A másikat békén hagyni: ez a szeretet.

Ilyesmiket csak könyvekből tudott, a szeretetet ő soha nem gyakorolta, és különben is, hogy lehet úgy együtt élni, hogy az ember változik, de a másik számára mégis ugyanaz marad? Catherine már el is húzta a kezét, és nem sokkal később egy pohár limonádéval ő maga is eltűnt.

Könyvek. Könyvek hozták őket is össze Catherine-nel. Már négy éve, hogy Párizsban Monsieur Perdu egy csukott, zöld ajtó mögött a nő sírását hallgatta, pedig akkor még nem is ismerték egymást. Később vitt neki könyveket, hogy még

többet sírhasson – és átvitte Catherine-nek az egyetlen asztalát is, aminek volt az a fiókja, benne Manon felbontatlan levelével, aztán darabokra hullott az élete, és a romok között talált valamit, ami lélegzett.

Mily jól ismerte most már Jean Catherine-t! És Catherine is őt.

Milyen mélyen megnyíltak egymásnak! Létezett egyáltalán valami, amiről ők ketten nem beszéltek az elmúlt három évben, amióta együtt élnek?

És Jean biztos volt benne, hogy még számtalan további Catherine-t ismer majd meg. A nő meg fog változni. Felnő. Átváltozik. Újra megtalál valamit, amit elfelejtett, és egy nap váratlanul meglepi a gyermekkor iránti vágyakozással. Catherine ilyen. Gyorsabb, mint ő. Gyorsabban cselekszik, nem gabalyodik bele a habozásba.

Nem úgy, mint én.

A szél a füzetlapokkal játszott. Papírsurrogás.

Maga mikor lesz ötvenöt éves? 2016-ban, június elején.

Ma van a születésnapjának előestéje. Saramago megjegyezte, és valamilyen okból éppen őrá, a papírtacskóra gondolt.

Én mikor kezdem az elefánt utolsó útját?

Becsukta a füzetet. Megsimogatta. Ha ez a három tucat füzet elveszne – papírhulladék, vízkár, véletlenül ott maradnak egy vonat fülkéjében, vagy a misztrál ragadja el, és valahol a bozótosban kötnek ki –, nincs is másolata belőlük.

A szomszéd kandúr, Napoléon nyújtózott egy nagyot, és hatalmas, fehérarany pocakját a nap felé fordította.

– Igazad van, *mon général* – mondta Perdu vidáman. – Sokkal gyakrabban kellene süttetnünk a hasunkat a napon.

Két ujjával kedvesen megvakargatta a kandúr homlokát; a sziámi macska erre lehunyta szemét, és odatartotta Perdunek az állát is, az egész testét, és minden jóérzését.

Hiába, a macskák az igazi életművészek, gondolta Perdu.

A nap melegen rásimult a vállára és karjára. Bekúszott a bőre alá, és megtöltötte a vérét aranyló melegséggel. A fák sűrűjében kabócák dalolták vágyódó éneküket egy társ után. A citromillatú kakukkfű bőszen ontotta magából lágy aromáját. A pillanat törékeny szépségének közepén Saramago papírcsomagja hevert.

Jean Perdunek megtiltani, hogy elolvasson egy könyvet – na, ez a baráti tréfa rendesen betalált!